

Klimata un enerģētikas ministrija

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS
AKTUALIZĒTĀ LATVIJAS
NACIONĀLĀ ENERĢĒTIKAS UN
KLIMATA PLĀNA 2021. - 2030.
GADAM PROJEKTS UN TĀ
IESNIEGŠANA EIROPAS KOMISIJĀ
IZVĒRTĒŠANAI

11.2023.

Ievads

Informatīvais ziņojums “Aktualizētā Latvijas Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021. - 2030. gadam projekts un tā iesniegšana Eiropas Komisijā izvērtēšanai” ir sagatavots, ņemot vērā Ministru kabineta 2020. gada 24. februāra rīkojuma Nr. 46 “Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.–2030. gadam” 6. punktu¹, lai saskaņā ar Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumu Nr. 606 “Ministru kabineta kārtības rullis” 47. punktu informētu Ministru kabinetu par politikas plānošanas dokumenta “Aktualizētais Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. - 2030. gadam” (turpmāk – aktualizētais Plāns) projekta sagatavošanu, kā arī deleģētu Klimata un enerģētikas ministrijai tiesības aktualizētā Plāna projektu iesniegt Eiropas Komisijā (turpmāk – EK).

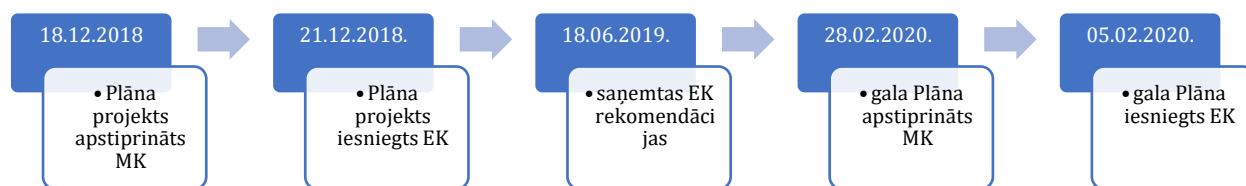
Aktualizētā Plāna projektā iekļautie pasākumi tiks īstenoti Eiropas Savienības (turpmāk – ES) budžeta programmu un instrumentu ietvaros, kur finansējums ir saplānots līdz 2027.gadam (ieskaitot), attiecīgi papildu finansējums aktualizētā Plāna projekta mērķu sasniegšanai būs jāplāno nākamo periodu ES budžeta programmās un instrumentos, kā arī sagatavojot nākotnes likumprojektus par valsts budžetu.

1. Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021. - 2030. gadam izstrāde un aktualizētā Plāna projekta virzība

1.1. Latvijas Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021. - 2030. gadam izstrāde un virzība

Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam (turpmāk – Plāns) projekta iesniegšana EK tika apstiprināta 2018. gada 18. decembra Ministru kabineta sēdē², un Latvijas Republika Ekonomikas ministrijas personā iepriekš minēto projektu iesniedza EK 2018. gada 21. decembrī (Regulas 2018/1999³ 9. panta 1. punkts).

2019. gada 18. jūnijā EK Latvijai iesniedza rekomendācijas Plāna projekta precizēšanai un pārskatīšanai (Regulas 2018/1999 31. pants). Saskaņā ar EK rekomendācijām precizētais Plāns tika apstiprināts ar Ministru kabineta 2020. gada 4. februāra rīkojumu Nr. 46 “Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.–2030. gadam”, ko Latvija iesniedza EK 2020. gada 5. februārī (Regulas 2018/1999 3. panta 1. punkts).

1.attēls. Plāna virzība

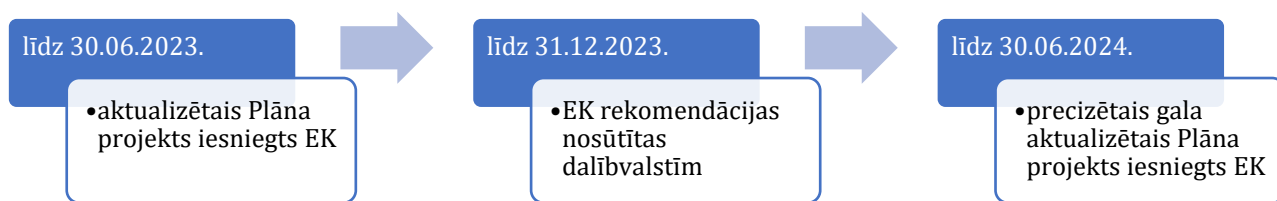
1.2. Aktualizētā Plāna izstrādes pamatojums un virzība

Regulas 2018/1999 14. panta 1. punkts noteic pienākumu dalībvalstīm aktualizēt Plānus, kuru aktualizācijai arī ir noteikts konkrēts process:

¹ Ministru kabineta 2020. gada 28. janvāra sēdes protokola Nr. 4 27. §

² Ministru kabineta 2018. gada 18. decembra sēdes protokols Nr. 60 96. §)

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj/?locale=LV>

2.attēls. Aktualizētā Plāna virzība

Aktualizētā Plāna izstrādē iesaistītas institūcijas (atbildību sadalījums) tika noteiktas informatīvajā ziņojumā “Par Nacionālā enerģētikas un klimata plāna izstrādi”, kas tika apstiprināts Ministru kabinetā 2018. gada 26. jūnijā⁴, un Ministru kabineta 2022. gada 1. decembra noteikumu Nr. 817 “Klimata un enerģētikas ministrijas nolikums” 5.12. apakšpunktā.

Papildus iepriekš minētajam, ka Plāna aktualizāciju nosaka Regulas 2018/1999 nosacījumi, Klimata un enerģētikas ministrija vērš uzmanību, ka pēdējo gadu dinamiskie globālie notikumi, piemēram, brutālais karš Ukrainā un ar to saistītais enerģijas cenu nepieredzētais kāpums un šo notikumu ietekme gan ES, gan nacionālo tautsaimniecību un regulējumu lika starptautiskajiem, ES un nacionālajiem enerģētikas un klimata, bet ne tikai, politiku veidotājiem izvērtēt enerģētikas un klimata politikās noteiktos mērķu, to sasniegšanas progresu un veikt sākotnējo nacionālo enerģētikas un klimata plānu izvērtējumu. Attiecīgi aktualizējot Plānu, papildus iepriekš apstiprināto pasākumu efektivitātes izvērtējamam, aktualizētajā Plānā vērā ņemts sekojošais:

- 1) Klimata pārmaiņu mazināšanas un enerģētikas ambīciju paaugstināšana ES līmenī;
- 2) Jaunie ES līmeņa Emisiju tirdzniecības sistēmā neietverto darbību (turpmāk - ne-ETS) siltumnīcefekta gāzu (turpmāk - SEG) emisiju, zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (turpmāk - ZIZIMM) un enerģētikas mērķi;
- 3) Latvijas līdzšinējais progress klimata pārmaiņu mazināšanas un enerģētikas mērķu sasniegšanā un novērtējums par šī progressa atbilstību esošajiem un jaunajiem mērķiem;
- 4) No dažām nozaru ministrijām un nozaru ekspertiem saņemtie papildu pasākumi jauno mērķu sasniegšanai;
- 5) ES līmeņa jauno atbalsta finansēšanas mehānismu finansējums un tajā atbalstītās darbības un pasākumi.

1.3. Aktualizētā Plāna rīcībpolitiku pasākumu izstrāde

2021.gada 2.decembra Nacionālās enerģētikas un klimata padomes (turpmāk – Padome) sēdē tika apstiprināta septiņu darba grupu izveide, kuru ietvaros tiktu vērtēti un izstrādāti Plāna īstenošanas nepieciešamie rīcībpolitiku pasākumi, kā arī tiktu izstrādāti pasākumi Plāna aktualizēšanai. Pēc padomes sēdes tika izveidotas 5 darba grupas, kur netika izveidota atsevišķa Aprītes ekonomikas un atkritumu apsaimniekošanas darba grupa, tās pienākumus iekļaujot jau Vides aizsardzības un reģionālās ministrijas izveidoto darba grupu aptvērumā, un plānotās Būvniecības darba grupa un Rūpniecības darba grupa tika apvienota vienā Rūpniecības darba grupā.

Nemot vērā izmaiņas Ministru kabineta sastāvā un Klimata un enerģētikas ministrijas izveidi, kā arī ņemot vērā darba grupu darbības pieredzi, ir nepieciešams atjaunot darba grupu sastāvu un sagaidāmos uzdevumu un atbildības, kā arī būtu apsverama Padomes sastāva atjaunināšana, mazinot gan darba grupu, gan Padomes sastāva aptvērumu.

⁴ Ministru kabineta 2018. gada 26.jūnija sēdes protokols Nr. 30 50. §

Tāpēc Ekonomikas ministrijai, Zemkopības ministrijai un Satiksmes ministrijai sadarbībā ar Klimata un enerģētikas ministriju līdz 2023.gada 31.decembrim būtu jāsasauc Nacionālās enerģētikas un klimata padomes darba grupas un aktualizēt to sastāvu un uzdevumus.

2. Tiesiskais ietvars

2021. gada 30. jūnijā stājās spēkā Regula 2021/1119⁵, kas noteica jaunu ES kopējo 2050. gada klimata pārmaiņu mazināšanas mērķi 2050. gadam – sasniegt klimatneitralitāti. EK paziņojumā “Eiropas zaļais kurss”⁶ ir norādīts, ka ņemot vērā mērķi – līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, SEG emisijas līdz 2030. gadam būtu jāsamazina un oglekļa dioksīda piesaiste būtu jāpalielina tā, lai SEG neto emisiju apjoms (emisiju apjoms pēc piesaistes apjoma atskaitīšanas) visas ekonomikas mērogā līdz 2030. gadam būtu samazināts vismaz par 55 % salīdzinājumā ar attiecīgo 1990. gada līmeni.

Lai izpildītu EK paziņojumu “Eiropas zaļais kurss” un ņemot vērā Regulu 2021/1119, EK 2021. gada 14. jūlijā publicēja vismaz 16 ES tiesību aktu pakotni “Gatavi mērķrādītājam 55” (vairāki tiesību akti, kas saistīti ar minēto pakotni, tika publicēti vēlāk), no kuriem svarīgākie ir:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra direktīva Nr. 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisīto gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (Direktīva 2003/87/EK, Direktīva 2023/958, Direktīva 2023/959)⁷;
- 2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija regula Nr. 2018/841 par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam (Regula 2018/841, Regula 2023/839)⁸;
- 3) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija regula Nr. 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības (Regula 2018/842, Regula 2023/857)⁹;
- 4) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra regulā (ES) Nr. 2018/1999 ar enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (Regula 2018/1999, Regula 2023/839, Regula 2023/857);
- 5) Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 29. aprīļa regula (ES) 2015/757 par jūras transporta radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu, ziņošanu un verifikāciju un

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) 2021/1119, ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 (“Eiropas Klimata akts”) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1119>

⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai “Eiropas zaļais kurss” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A52019DC0640>

⁷ Konsolidētā versija <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02003L0087-20230301>

⁸ Konsolidētā versija <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A32023R0839>

⁹ Konsolidētā versija <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02018R0842-20230516&qid=1691394347773>

- ar ko groza Direktīvu 2009/16/EK (Regula 2015/757, Regula 2023/957)¹⁰;
- 6) Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 10. maija regula (ES) Nr. 2023/955, ar ko izveido Sociālo klimata fondu¹¹ (Regula 2023/955);
 - 7) Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 10. maija regula (ES) Nr. 2023/956, ar ko izveido oglekļa ievedkorekcijas mehānismu (Regula 2023/956)¹²;
 - 8) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra direktīvā (ES) Nr. 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (Direktīva 2018/2001¹³, Direktīva 2023/2413¹⁴);
 - 9) Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 13. septembra direktīva (ES) 2023/1791 par energoefektivitāti¹⁵;
 - 10) Pārskatītā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par ēku energoefektivitāti (Direktīvas 2010/30/EK grozījumi) – vēl nav spēkā;
 - 11) Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 13. septembra regula (ES) Nr. 2023/1804 par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu (Regula 2023/1804)¹⁶;
 - 12) Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 13. septembra regula (ES) Nr. 2023/1805 par atjaunīgo un mazoglekļa degvielu izmantošanu jūras transportā (Regula 2023/1805)¹⁷;
 - 13) Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 18. oktobra regula (ES) 2023/2405 par vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšanu ilgtspējīgam gaisa transportam (ReFuelEU Aviation) (Regula 2023/2405)¹⁸;
 - 14) Pārskatītā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva, kas pārkārto Kopienas noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai (Direktīvas 2003/96/EK grozījumi – vēl nav spēkā).

Vairāki svarīgi enerģētikas politikas ES tiesību akti vēl nav spēkā, līdz ar to vēl nav aktualizēti ēku energoefektivitātes un enerģijas nodokļu nosacījumi.

3. Aktualizētā Plāna aptvērums un saturs

Regula 2018/1999 aptver visas Enerģētikas savienības dimensijas – enerģētiskā drošība; enerģijas tirgus; energoefektivitāte; dekarbonizācija; pētniecība, inovācijas un konkurētspēja. Regula paredz izveidot Enerģētikas savienības pārvaldības mehānismu, lai nodrošinātu tās mērķu sasniegšanu, kā arī mazinātu administratīvo slogu un veiktu pārredzamu un saskaņotu ES un dalībvalstu ziņošanu, tai skaitā Apvienoto Nāciju organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām un Parīzes Nolīguma sekretariātam.

¹⁰ Konsolidētā versija <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02015R0757-20230605>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0955&qid=1695630897917>

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0956&qid=1695630955252>

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02018L2001-20220607#tocId30>

¹⁴ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=OJ%3AL_202302413

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/1791>

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32023R1804>

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R1805>

¹⁸ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=OJ:L_202302405

3.attēls. Plānā iekļaujamie elementi saskaņā ar Enerģētikas savienības pārvaldības regulu

Regulā 2018/1999 ir iekļauti nosacījumi dalībvalstu nacionālo enerģētikas un klimata plānu izveidei, tai skaitā obligāts plāna saturs (iekļaujamie elementi), plāna izstrādes un aktualizēšanas termiņi, kā arī ziņošanas prasības.

4. Aktualizētajā Plānā iekļaujamie 2030. gada mērķi

Aktualizētā Plāna projektā ir pārskatīti spēkā esošā Plānā noteiktie mērķi un noteikti papildus jauni mērķi, kas izriet no ES tiesību aktiem.

1. tabula. ES un nacionālie Enerģētikas savienības dimensiju mērķi un to rezultatīvie radītāji

Politikas mērķis	Latvija		
	Faktiskā vērtība	Plāna mērķis	Aktualizētā Plāna mērķis
	2021	2030	2030
SEG emisiju samazināšanas mērķis (% pret 1990.g.)	-58,8	-65	-65
Ne-ETS darbības (% pret 2005.g.) ¹⁹	+5,9	-6	-17
ETS darbības (% pret 2005.g.)	-23	-	-
ZIZIMM mērķrādītājs 2030.gadam (milj. vienību) ²⁰	2,39	-	-0,644
SEG emisiju intensitātes samazināšanas mērķis transportā (%) ²¹	1,1	-	15
SEG emisiju intensitātes samazināšanas mērķis kuģniecībā (%) ²²	ND	2	6
Atjaunīgās enerģijas īpatsvars enerģijas galapatēriņā (%)	42,1	50	57
Moderno biodegvielu un nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgās degvielas īpatsvars transportā (%) ²³	2,3	3,5	5,5
Nebioģiskas izcelsmes atjaunīgās degvielas īpatsvars transportā (%) ²⁴	0	-	1

¹⁹ Mērķi noteic Regula 2018/842

²⁰ Mērķi noteic Regula 2018/841

²¹ Mērķi noteic Direktīva 2018/2001 (Direktīva 2023/2413)

²² Mērķi noteic Regula 2023/1805

²³ Mērķi noteic Direktīva 2018/2001 (Direktīva 2023/2413)

²⁴ Mērķi noteic Direktīva 2018/2001 (Direktīva 2023/2413)

Politikas mērķis	Latvija		
	Faktiskā vērtība	Plāna mērķis	Aktualizētā Plāna mērķis
	2021	2030	2030
Atjaunīgās enerģijas īpatsvars siltumapgādē un aukstumapgādē ražošanā (%) ²⁵	57,4	54,9	66,4
Atjaunīgās enerģijas īpatsvars ēkās (%)	56	-	68
Atjaunīgās enerģijas īpatsvars rūpniecībā (ieskaitot IKT) (%) ²⁶	55	-	64,9
Ilgspējīgo degvielu īpatsvars gaisa transportā ²⁷	0	-	5
Kopējā enerģijas patēriņa apjoms (GWh) ²⁸	51 948	45 833 – 47 222	45 470
Enerģijas galapatēriņa apjoms (GWh) ²⁹	47 188	40 277,8 – 41 388,9	39 775
Kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījums (GWh) ³⁰	538,3	20 472	29 522
Publisko ēku renovētā ēku platība (kopā renovēti, m ²)	ND	500 000	500 000
Importa īpatsvars bruto iekšzemes enerģijas patēriņā (%)	38,3	30-40	30-40
Starpsavienojamība (% pret uzstādīto ģenerējošo jaudu)	50-80	60	60
Ieguldījumi P&I (% no IKP)	0,71	>2	>1,5

5. Aktualizētajā Plānā iekļaujamie pasākumi 2030. gada mērķu sasniegšanai

Aktualizētajā Plāna projektā (NEKP pasākumu scenārijs) ir iekļauti pasākumi atbilstoši EK pakotnes "Gatavi mērķrādītājam 55" tiesību aktiem, cita starpā ņemot vērā tos ES tiesību aktus, kas vēl nav stājušies spēkā, un ko savas kompetences ietvaros izstrādāja Klimata un enerģētikas ministrija (atjaunīgā enerģija un energoefektivitāte). . Papildus tam Klimata un enerģētikas ministrija koordinēja ZIZIMM sektora mērķa izpildes projekta scenārija izstrādi sadarbībā ar LVMI "Silava", Zemkopības ministriju un nozari.

Izvērtējot iesniegtos pasākumus un tos pasākumus, kuriem ir ieplānots finansējums dažādu finansēšanas avotu, piemēram, ES struktūrfondu, Atveseļošanas un noturības mehānisma, REPower EU plāna, Taisnīga pārkārtošanās mehānisma, klimata finansējuma ietvaros, ir secināms, ka **Latvija varētu izpildīt:**

- 1) kopējo SEG emisiju un kopējo ne-ETS darbību SEG emisiju mērķus;
- 2) ZIZIMM sektora uzskaites kategoriju mērķi 2021. - 2025.gadam,
- 3) ZIZIMM sektora ziņošanas kategoriju mērķi 2026. - 2030. gadam,
- 4) SEG emisiju intensitātes samazināšanas mērķi transportā.

²⁵ Mērķi noteic Direktīva 2018/2001 (Direktīva 2023/2413)

²⁶ Mērķi noteic Direktīva 2018/2001 (Direktīva 2023/2413)

²⁷ Mērķi noteic Regula 2023/2405

²⁸ Mērķi noteic Direktīva 2023/1791

²⁹ Mērķi noteic Direktīva 2023/1791

³⁰ Mērķi noteic Direktīva 2023/1791

Savukārt, **netiks izpildīti obligātie enerģētikas mērķi, piemēram, atjaunīgās enerģijas īpatsvara mērķi (kopējais un sektorālie) un kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījuma mērķis.**

Ministru kabineta 2023. gada 8. augusta sēdē³¹ nozaru ministrijām tika dots uzdevums līdz 2023. gada 31. augustam izstrādāt papildu politikas un pasākumus Latvijai noteiktā paaugstinātā ne-ETS darbību SEG mērķa sasniegšanai Plāna atjaunošanas ietvaros un iesniegt tos Klimata un enerģētikas ministrijai apkopošanai. Attiecīgi Klimata un enerģētikas ministrijai līdz 2023. gada 30. oktobrim iesniegtie papildu pasākumi jāapkopo un jāiesniedz izskatīšanai Ministru kabinetā. Saskaņā ar NEKP pasākumu scenāriju 2030. gadā ne-ETS darbību SEG mērķi -17% 2030. gadā, salīdzinot ar 2005. gada ne-ETS SEG emisijām, indikatīvi tiks izpildīts, galvenokārt, uz noteikto politiku un pasākumu īstenošanu transporta un ne-ETS enerģētikas sektorā, bet tikai pie nosacījuma, ja tiks ieviesti NEKP pasākumu scenārijā iekļautās politikas un pasākumi nozaru likumdošanā, tai skaitā, savlaicīgi pieņemot izstrādātos tiesību aktus.

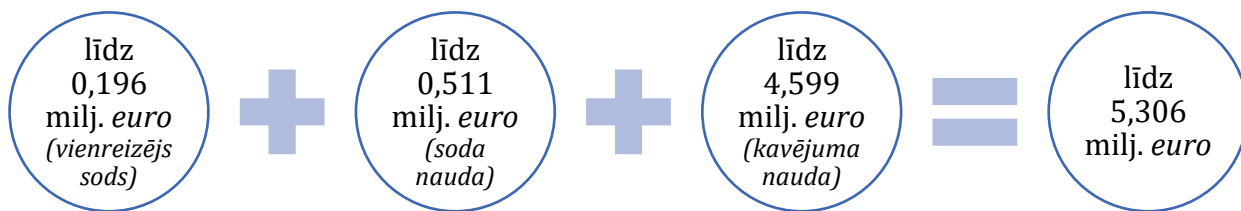
Ņemot vērā iepriekšminēto, nepieciešams turpināt darbu pie papildu pasākumu definēšanas arī citos ne-ETS sektoros, kā arī lai izpildītu citus obligātos enerģētikas politikas mērķus, ieskaitot atjaunīgās enerģijas un energoefektivitātes mērķus.

Informatīvajā ziņojumā "Par zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektora virzību uz klimatneitralitāti" tika analizēts ZIZIMM sektora mērķa scenārija projekts. Tika secināts, ka iekļautie pasākumi prasa ievērojamus sagatavošanās darbus un finanšu līdzekļu piesaisti. Pasākumu īstenošana pilnā apjomā pašlaik ir ierobežota, tāpēc jāturpina darbs, lai konkretizētu ZIZIMM mērķa scenārijā iekļaujamos pasākumus, iekļaujot optimālu, rentablu un īstenojamu pasākumu kopumu, lai sasniegtu Latvijai izvirzītos mērķus. 2024. gada atjaunotā NEKP atbilstoši ir jāiekļauj ZIZIMM mērķa scenārija gala versija.

6. Plānā noteikto mērķu neizpildes sekas

Par mērķu neizpildi EK ir tiesības vērsties pret Latviju ES Tiesā, jo mērķu neizpilde ir uztverama kā ES tiesību aktu neizpilde. Šādā gadījumā ES Tiesa saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu var piemērot dalībvalstij finanšu sankcijas – gan soda naudu, gan kavējuma naudu, neizslēdzot vienu vai otru – jau ar pirmo, konstatējošo spriedumu. Katrai ES dalībvalstij ir noteikta vienreizējā maksājuma summa, pie kuras pieskaita soda naudu vai kavējuma naudu par laiku, līdz kuram tiek novērsts pārkāpums, t.i. līdz brīdim, kad tiek konstatēta konkrēto mērķu izpilde. Vienreizējā soda maksājuma summa Latvijai ir 196 000 *euro*. Pie šīs summas tiek pieskaitīta soda nauda (minimālā summa dienā ir 70 *euro*, savukārt maksimālā – 1 400 *euro*), kas tiek noteikta atbilstoši ES Tiesas ieskatam, vadoties no pārkāpuma smaguma, vai arī kavējuma nauda, kas tiek aprēķināta par katru dienu, kamēr pārkāpums turpinās – minimālā kavējuma nauda dienā ir 210 *euro*, savukārt maksimālā – 12 600 *euro*. Ņemot vērā, ka mērķi ir ikgadēji un atskaitīšanās par tiem ir ikgadēja, tad arī sankcijas par katru nesasniegto mērķi varētu tikt piemērotas gada griezumā:

³¹ Ministra kabineta 2023. gada 8. augusta sēdes protokols Nr. 38 93. §, 2.punkts

4. attēls. Sankcijas par ES tiesību aktos noteikto mērķu neizpildi

ZIZIMM sektorā 2026.-2030.gadā Bāzes scenārijā tiek prognozēta neizpilde gandrīz 23 Mt CO₂ ekv. apmērā (2026.-2030.gada budžets + 2030.gada mērķrādītājs). Tā kā šobrīd nav piesaistes vienību tirgus un arī gada emisiju sadales vienību tirdzniecība periodā līdz 2021.gadam ir bijusi pietiekami neaktīva, nav iespējams novērtēt nepieciešamo finansējuma apjomu iztrūkstošo vienību iegādei. Nepieciešamības gadījumā mērķu izpildei Latvija plāno izmantot visas elastības, kas ir noteiktas Regulā 2018/841.

Tomēr, ja pilnībā tiks ieviests ZIZIMM mērķa scenārija projekts, tiek prognozēts, ka Latvija izpildīs tai noteiktās saistības ZIZIMM sektorā līdz 2030.gadam. Taču jāņem vērā, ka daudzi pasākumi ZIZIMM mērķa scenārija projektā prasa ievērojamus sagatavošanās darbus un finanšu līdzekļu piesaisti, tādējādi to īstenošanu nepieciešamajā apjomā pašlaik ir ierobežota. Būtiski ir turpināt pētījumu izstrādi un darbu politiskā līmenī pie optimāla, rentabla un īstenojama pasākumu kopuma.

2023.gada 23.oktobrī Latvija saņēma informāciju, ka EK ir uzsākusi ES pilotlietu EUP(2023)10567 "Par to, ka nav iesniegts integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna (NEKP) atjauninājuma projekts 2021.-2030. gadam, kas prasīts Regulas (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību (Pārvaldības regula) 14. panta 1. punktā", un EK ir brīdinājusi Latviju, ka, ja Latvija nesniegs prasīto informāciju līdz 2023.gada 30.oktobrim, EK apsvērs attiecīgus turpmākus pasākumus, tostarp pārkāpuma procedūru saskaņā ar Līguma par ES darbību 258. pantu.